Politik Bilim

"Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Plânı"

Aykut Göker

Türkiye'nin, "**TUENA**" kısa adıyla bilinen bir "**Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Plânı**" var. Bu Ana Plân'ın, Başbakanlığın 5 Şubat 1996 günlü direktifi gereğince, Ulaştırma Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde ve aynı Bakanlığın Başkanlığını yaptığı, Genelkurmay Başkanlığı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, DPT, YÖK, TTGV (Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı), Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD), TÜBİSAD ve Türk Telekom temsilcilerinden oluşan bir kurulun denetiminde, TÜBİTAK tarafından hazırlandığı biliniyor. 1999 başlarında tamamlanan Ana Plân, bu yıl, 11 Ocak'ta, Çankaya Köşkü'nde düzenlenen bir törenle, bizzat Sayın Süleyman Demirel tarafından kamuoyuna duyuruldu.

Belki de plânlama tarihimizde ilk kez, başta TESİD üyeleri, Türkiye'nin konu ile ilgili özel sektör sanayi kuruluşları, seçkin uzmanlarıyla, Ana Plân'ı hazırlama sürecine katıldılar, finansman desteğinde bulundular. (3397 sayfa tutan Plân dokümanlarına ve Sonuç Raporu'na WWW.tuena.tubitak.gov.tr adresinden ulaşabilirsiniz.)

Ne var ki, geçenlerde, gazetelere kadar yansıyan **"Açık Ağlarda Bilgi Güvenliği ve Ulusal Bilgi Güvenliği Teşkilatı ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı"** ve **"Bilgi Toplumu Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi"** ile ilgili tartışmalar dolayısıyla adını bir kez daha duyduğunuz bu Ana Plân yürürlüğe girmiş değil. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı da Ana Plân'a hiç değinmiyor.

Ana Plân'ın hedefi, 2010 yılına kadar, yaklaşık 18 milyon hanenin ortalama 64 Kbps; 2 milyon işyerinin ortalama 2 Mbps, 500 bin işyerinin de ortalama 155 Mbps'lık kapasite ile bağlanabilecekleri Ulusal Enformasyon Şebekesi'nin kurulmasıydı.

Bu şebekeye bağlanacak 18 milyon haneden,

- %10'u yalnızca telefon kullanıcısı olarak kalacak;
- %30'u ISDN (Birleşik Hizmetler Sayısal Şebekesi),
- %10'u akıllı terminal,
- %50'si WEB-TV

kullanıcısı olacaktı.

Plân, bu şebeke için yaklaşık 38 milyar US$ harcanacağı tahmininde bulunmuştu. Bunun 15 milyar US$'ı şebeke yatırımı, 23 milyar US$'ı ise uç birimler için harcanacaktı.

Ana Plân yürürlüğe girmediğine göre, bu şebeke kurulmayacak mı?

Enformasyon toplumuna evrilme iddiasındaki bütün sanayi ülkelerinin somut iki hedefleri var: Birincisi**, enformasyon teknolojisindeki yetkinliklerini sürdürmek**; ikincisi**,** enformasyon toplumunun belkemiğini oluşturacak, **ulusal-yüksek hız enformasyon şebekelerini** ve bu şebekeler üzerinden verilecek **telematik hizmet ağlarını kurmak**… Bu

ülkeler bu iki hedefe ulaşabilmenin ulusal politikalarına sahipler ve bu politikaları birinci hedef doğrultusunda en az 20 yıldır, ikinci hedef doğrultusunda on yıla yakın bir zamandır uyguluyorlar. Dahası, bu ülkeler, ulusal enformasyon şebekelerini birleştirip global bir şebeke kurma yolundalar.

Siyasi tercihini, Pazar Ekonomileri'nin oluşturduğu Dünya Sistemi'nin bir parçası olma yönünde kullanan Türkiye, bu entegrasyondan kopmamak için, kendi şebekesini kurmak ve bu global ağa katılmak zorundadır. Ana Plân bunu verili koşul olarak almaktadır. Ama asıl hedef (ki, bu nokta Ana Plân'ın ayırt edici yanıdır), gerek söz konusu enformasyon şebekesinin tesisi evresinde gerekse bu şebeke üzerinden verilecek telematik hizmetlerin (uzaktan verilecek eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetleri vb.) üretiminde, yerli katkı payını azamileştirmek ve bu somut zemin üzerinde, ülkenin enformasyon teknolojisinde yetkinleşmesini sağlamaktır.

Aslında Ana Plân, özellikle bu hedefiyle, **halen yürürlükte** bulunan, 1993 Mart'ında yayımlanmış bir başka Ana Plân'dan, Dünya Bankası ve Türk Hükümeti'nin işbirliğiyle hazırlanan **"Turkey: Informatics and Economic Modernization"** başlıklı Ana Plân'dan ayrılmaktadır. Dünya Bankası çıkışlı, böylesi bir Ana Plân yürürlükteyken, bir başkasının hazırlanmasına ne gerek vardı; bunu incelemek bizi ilgi çekici noktalara götürecektir. İsterseniz, Dünya Bankası çıkışlı Ana Plân nasıl bir Türkiye öngörüyor, gelecek yazımızda, incelememize oradan başlayalım.

Bu arada, sanayi ülkeleri "**enformasyon toplumu**"na evrilmenin politikalarını üretip uygulamaya başlamışken biz ne yapıyoruz ve şu hiç dilimizden düşürmediğimiz "**bilgi toplumu**"na(!) sıçrayıverme mucizesini nasıl göstereceğiz; belki, bunları da tartışma fırsatını buluruz.

CBT, 29 Temmuz 2000.